

14.4.2016

Yksikön päällikkö

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Lauttasaaren kartanoa koskevästä poikkeamispäätöshakemuksesta

HEL 2016-002446 T 10 04 01

Kaupunkisuunnitteluviraston lausuntopyyntö 23.3.2016

Kaupunginmuseo lausuu asiasta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta seuraavan.

Koneen Säätiö on ostanut Lauttasaaren kartanon vuonna 2015 Helsingin kaupungilta ja hakee nyt tontille poikkeamispäätöstä. Lauttasaaren kartanon päärakennus ja nk. Punainen huvila korjataan säätiön käyttöön. Kartanon päärakennus on valmistunut vuonna 1837. Sen suunnittelijasta ei ole varmaa tietoa, mutta on päädytty siihen, että arkkitehti ei ollut C.L. Engel. Päärakennus on uusklassinen, kaksikerroksinen, aumakattoinen rapattu rakennus. Sen rakennutti maanmittari ja virkamies Claes Wilhelm Gyldén. Gyldén myi kartanon pian kollegalleen N. Silljanderille. Seuraavat omistajat Wavulinit asuivat talossa kahdessa polvessa vuosina 1871–1911, minkä jälkeen liikemies Julius Tallberg osti tilan. Vuonna 1946 Tallbergien suku myi kartanon sairaalakäyttöön. Rakennus oli ensin Allergiatutkimussäätiön omistuksessa ja vuodesta 1953 sen omisti Suomen Punainen risti, jolloin talossa toimi plastiikkakirurginen sairaala. Rakennuksen muutokset suunnitteli arkkitehti Veli Paatela. Vuonna 1979 kartano päätyi lopulta Helsingin kaupungille. Rakennuksessa tehtiin muutoksia, ja vuonna 1980 se otettiin käyttöön vanhainkotina. Rakennus jäi tyhjilleen 2011. Punainen huvila on nykyistä päärakennusta vanhempi: se on rakennettu ilmeisesti 1791–93 kartanon edelliseksi päärakennukseksi.

Muutossuunnitelmat Koneen Säätiölle on laatinut arkkitehti Minna Lukander/arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto talli oy. Poikkeamispäätöshakemuksen rakennussuunnitelmat on päivätty 6.4.2016. Hakemuksen perusteluina ovat mm. seuraavat seikat: haetaan poikkeusta asemakaavan käyttötarkoituksesta (Y = yleisten alueiden korttelialue), pysäköintipaikkojen, kerrosalan ja kerrosluvun suhteen. Koneen Säätiö on yksityinen toimija, mutta säätiö järjestää tiloissaan myös julkisluonteista toimintaa. Autopaikkoja ei haluta lisätä tontilla. Asemakaavassa ei ole osoitettu tontille rakennusoikeutta, vaan kerrosalan muodostavat tontin rakennukset. Päärakennuksen ullakon käyttöönoton myötä kerrosala kasvaa. Asemakaavassa rakennuksille ei myöskään ole osoitettu kerroslukua. Kerrosluvun osalta haetaan poikkeusta päärakennuksen kerrosluvun muuttamiseksi kahdesta kolmeen ullakon rakentamisen vuok-

14.4.2016

Yksikön päällikkö

si. Käyttöönotto vaatii uudet kattoikkunat, joista on erikseen neuvoteltu museon kanssa.

Päärakennukseen sijoitetaan Koneen Säätion työskentely-, kokous- ja kokoontumistiloja, ja rakennuksen kylmä ullakko muutetaan toimistokäyttöön. Toiseen kerrokseen rakennetaan uusi sisäinen porras. Punaiseen huvilaan sijoitetaan pieni kahvila, näyttelytilaa, Lauttasaari-seuran toimistotilat ja Koneen Säätion residenssiasunto. Kartanon piha-alue kunnostetaan ja palautetaan osittain puutarha-arkkitehti Bengt Schalinin 1920-luvulla laaditun suunnitelman ja toteutuksen mukaiseen asuun. Mm. 1920-luvulla toteutettu muotopuutarha palautetaan.

Kartanossa tehdään purkutöitä ja on jo avattu rakenteita, kuten edellisissä kunnostuksissa tehtyjä alaslaskettuja kattoja. Sairaalakäyttöä varten toteutetut 1950-luvun ja 1980-luvun muutokset sisätiloissa puretaan huonejakojen ja pintarakenteiden osalta pois. Välipohjista poistetaan vanhat täytemateriaalit ja osittain välipohjia joudutaan purkamaan (uuden portaan paikka). Ullakon käyttöönoton vuoksi puretaan rakennuksen vesikatto. Punaisessa huvilassa puretaan 1980-luvun remontin rakenteita.

Asemakaavassa (vuodelta 1979) kartanon päärakennus ja Punainen huvila ovat suojeltuja kaavamerkinnällä ark = rakennusala, jolla olevaa rakennusta tai sen osaa ei saa purkaa eikä siinä tai sen ympäristössä saa suorittaa sellaisia muutos- tai lisärakennustöitä, jotka turmelevat pihan, julkisivujen tai vesikaton kulttuurihistoriallista tai rakennustaiteellista arvoa tai tyyliä.

Lauttasaaren kartanon päärakennuksen historiaa on selvitetty tarkemmin siitä laaditussa rakennushistoriaselvityksessä (Arkkitehtitoimisto Freese Oy 2011) ja kartanon puutarhan historiaa Loci maisema-arkkitehdit Oy:n laatimassa puistohistoriallisessa selvityksessä (2012).

Kartanon kulttuurihistoriallisten arvojen vuoksi kaupunginmuseo on laatinut tarkemmat suojelutavoitteet, jotka tulee huomioida jatkosuunnittelussa.

Päärakennuksen suojelutavoitteet:

- Rakennuksen julkisivut tulee säilyttää. Nykyinen julkisivurappaus ei ole alkuperäinen, ja se voidaan uusida. Ullakkokerrokseen saadaan avata uusia ikkunoita. Kattoikkunat tulee tehdä mahdollisimman pieninä aukkoina ulospäin ja ne tulee sovittaa rakennuksen arkkitehtuuriin.
- Vanhat puuikkunat tulee kunnostaa, samoin ulko-ovet. Jos ikkunoita tai ovia joudutaan uusimaan, niin ne tulee tehdä olemassa olevien kanssa samanlaisina malliltaan ja materiaaleiltaan.

14.4.2016

Yksikön päällikkö

- Rakennuksen pääsisäänkäynnin paikka on vaihdellut, ja se voidaan palauttaa Otavantien suuntaan.
- Puutarhan merkittävät ominaispiirteet tulee säilyttää ja ne voidaan tavoitteellisesti osin palauttaa. Pihasuunnitelma tulee laatia ympäristöhistoriallisessa selvityksessä esitetyt kehittämisperiaatteet ja arvot huomioiden pätevän maisema-arkkitehdin toimesta.
- Sisätiloissa vaalittavia ja palautettavia piirteitä ovat:
  - Tilajako voidaan palauttaa toisessa kerroksessa (pitkät näkymäakselit, nk. en filade -näkömäkseli)
  - Korkeat huonetilat voidaan palauttaa purkamalla alaslasketut katot.
  - Kerroksellisuus tulee säilyttää arkkitehti Jarl Eklundin suunnitelmien mukaan toteutuneissa ja säilyneissä osissa (1.krs tilat ja porras).
  - Materiaaleja ja pintoja sisätiloissa voidaan yhdenmukaistaa ja palauttaa väritutkimuksen perusteella.
  - Alkuperäisiin rakenteisiin ja rakennusosiin kohdistuvat purut on minimoitava ja purkaminen tulee aina perustella.
  - Sisäovien malliksi voidaan palauttaa alkuperäisen mallin mukaan tehdyt peiliovet.
  - On toivottavaa, että rakennuksen alkuperäisen, painovoimaisen ilmanvaihdon periaatteet palautetaan.

Kaupunginmuseo puoltaa poikkeamispäätösluvan myöntämistä, mutta edellyttää, että museoon ollaan yhteydessä jatkosuunnittelun (rakennusluvan) osalta ja että sille varataan mahdollisuus lausua muutoksista.

Lisätiedot

Johanna Björkman, tutkija, puhelin: +358 9 310 36473
johanna.bjorkman(a)hel.fi

Anne Mäkinen
yksikön päällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Postiosoite
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi

Käyntiosoite
Sofiankatu 4
Helsinki 00170
<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmu-seo>

Puhelin
+358 9 310 36630
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566